

עין משפט
נר מצוה

לא:

וה"ק כל הנכנסין וכו' היכא אמרינן דבעי פותחת היינו למשרי רחוק אצל סמוך שרי בלא פותחת ש"מ דר' יוסי תרמי אמר לקולא ומדברי יוסי נשמע לרבי יהודה דבעי תרמי לחומרא דמדנקט דדבריו כל הנכנסין א"כ שמעי' לרבי יהודה דבעי תרמי דל"כ לישנא דכל קשה ומאי אמרת האי כל דקאמר לטפוי כל הקרפיות דבעינן שיש להן פותחת הא ר' יוסי תרמי לקולא אמר א"כ הו"ל למיתני אס. כך פירש רבינו שמשון מקו"י:

והאמרת רישא אין מבקעין בִּצְנָה. קסבר הש"ס

דטעמא דמתני' משום דלע"פ דהוו מוכינים להסקה אין מבקעין מטעם מלאכה וטרחא יתירא והיינו זו ואין נריך לומר זו^[א] דלפי' עומדים להסק מערב יו"ט אסורין כל שכן קורה שנשברה ציו"ט עלמו והיינו הא דמותצ"י והאמרת אין מבקעין וכו' כן פירש רש"י: **אבל** קרדום וקופיץ^א מדהאי גיסא שרי האי גיסא נמי שרי. ופירשו המוספות דאין אנו בקיאין בקרדום היאך הן נעשין ולכן יש לנו לאסור לנקע עליס רק ציד: **ונפחת** נוטל ממקום הפחת. פרש"י נפחת מאליו

וא"ת אמאי נוטל ממקום הפחת הא הוה מוקף צין השמשות דאסור לפחתו ציו"ט מדרבנן ומגו דלאתקלא צין השמשות אתקלא לכולי יומא ופירש בקובץ^א דכיון דאינו אסור ^(א) אלא מדרבנן לפחות דמוקים ליה בגמרא צאיירא דלצני השתא דנפחת שרי למיכל מינייהו דבמוקפה דרבנן לא אמרינן מגו דאתקלא לצין השמשות וכו' והכי אמר גבי טבל צשליה פרקין שהוא מוכן אצל שבת הואיל ואס עבר ותקנו מתוקן דלא הוי מוקפה אלא מדרבנן ולא אמר מגו דאתקלא וכו' ולא נהירא דאמר גבי שבת (דף מג.) גבי סל לפני האפרוחים מגו דאתקלא לע"ג דאין שם מוקפה אלא מדרבנן וכן גבי גלגל מוכני שיש עליה מעות ^(א) ואומר הר"ר משה דלא אמרו אלא כשהמוקפה אינו מסתלק מן העולם כגון מעות שע"ג ככר שאף על פי שנטלם עדיין הן צעולם אצל צטבל מיד שמקנו הטבל מסתלק המוקפה מכל וכל וא"ת והא אמרינן צחולין (דף יד. ושם) שהוטב שגבת אסור צאכילה ליומא ונסצין צצריא למימר ר' יהודה היא דמגו דאתקלא לצין השמשות שהיתה חיה אסוריה ואע"ג דעכשיו כשנשטתה נסתלק המוקפה מן העולם וי"ל כיון דצין השמשות היטה מוקפה מחמת

חסרון מלאכה דאורייתא אמרינן מגו אע"פ שהמוקפה נסתלק מן העולם ומי"מ קשה דהכא הפחת הוי צעולם דומיא דמוכני שיש עליה מעות דהוי המוקפה צעולם אף על פי שאין כלא שהוא

במקום אחר ה"ג גבי הפחת הכי איתא לננ"ל דאחיא האי סתמא כרבי שמעון דלית ליה מוקפה וא"ת מאי קאמר לעיל ברש מכילתין (דף צ:.) גבי יוס טוב סתם לן תנא כרבי יהודה והא הכא סתם לן תנא כרבי שמעון ויש לומר דאין זה סתמא דסתמא הוי אס היה יכול לומר דברי רבי שמעון ולא קאמר אס כן הוה סתם לן תנא כוותיה אצל הא הכא לא היה יכול לומר דברי רבי שמעון דהא רישא קאמר נוטל ממקום הפחת דמשמע דוקא דציעדא אצל לכתחלה לא יפחות ולא מצי למימר דברי רבי שמעון ^(א) דהא צצירא ליה אף פוחת לכתחילה אצל לעיל ניחא דקאמר גבי יו"ט סתם לן תנא כרבי יהודה דלא מייירי אלא במוקפה וא"כ היה יכול למימר דברי רבי יהודה ומדלא קאמר א"כ סתם לן תנא כוותיה: **אמר** ר' זירא ביו"מ אמרו. פי' דהתירו מוקפה משום אוכל נפש אצל לא צצבת מכאן יש ראייה לריצ"א שפירש לעיל ^(א) דטלטול מוקפה התירו ציו"ט משום אוכל נפש: אין

המביא פרק רביעי ביצה

והאמרם רישא אין מבקעין כלל. ^(א) סברה דטעמא דמתני' לאו משום מוקפה תנא צרישא אין מבקעין עליס אלא משום מלאכה וטרחא והכי קאמר אין מבקעין עליס לא מן הקורות הנשברים מערב יו"ט ועומדין להסק ולא מן הקורה כו' וזו ואין נריך לומר זו קתני והיינו

דמותצ"י והאמרת רישא אין מבקעין כלל והדר תני דקופיץ שרי: **חסורי מחסרה** כו'. וטעמא דרישא משום מוקפה: **סוּרָא של קורוס**. המושכבות לארץ של צנין: ולא מן הקורה שנשברה ציו"ט. ואע"ג דהשתא להסקה קיימא צין השמשות לאו להכי קיימא: **סניא נמי הכי**. כשמואל דטעמא דמתניתין משום מוקפה: לא שנו אלא צנקטוס שלו. צרשא הרחב שקואצין צו העץ לרחצו דדמי למלאכת אומן: **אצל צוכרס** שלו. צרשא הקצר שמבקעין צו עליס מותר: **פשיטא** אלא צקופיץ סנן. וקופיץ כולה זכרות היא: **ואיכא דמתני לה**. להא דרב חיננא אסיפא דמתניתין וצאתריה דהא דמתני לה להא דרב חיננא אסיפא היו עושין לקופיץ זכרות ונקבות כמו שעשוי כלי אומן שקורין צידגוא"ה: **פשיטא** ולא צקרדוס סנן. משום דכולו נקבות וממילא שמעוין דכי שרו קופיץ משום זכרות הוא דצרייה: **מהו דסימא ה"מ**. דאסר קרדוס לחודיה דכוליה נקבות ואינו עשוי לנקע אלא לכלי אומן אצל מי שיש לו שני ראשין אחד זכרות כקופיץ ואחד נקבות כקרדוס אימא דמוחסא מלתא דלצבק הוא וכי היכי דהאי גיסא שרי האי גיסא נמי שרי קמ"ל: **בתנאי' ונפחת**. מאליו: **נוטל ממקום הפחת**. ולא אמרי' מוקצין מחמת איסור הן דאין יכול לפחתו ציו"ט ואסח דעתו מינייהו דכיון דלא הוה פחיתמו איסורא דאורייתא דמוקמינן לה צאיירא דלצני לאו מוקפה נינהו כדאמר גבי טבל צשליה פרקין (דף ד:) שהוא מוכן אצל שבת שאס עבר ותקנו מתוקן: **אף פוחת** לכתחלה. כדמפרש טעמא בגמרא: **גמ' צאיירא** דליצני. סדור של אצנים בלא טיט: **דאייסור מצנינא**. שנשמייירו לו לאחר שגמר צנינו: **שרי לעטלוניהו**. דמעטה לאו לצנין קיימי אלא למזוגא עלייהו ומורת כלי עליהן: **שרגיניהו**. סדון זו על זו גלי דעתיה שמקצן לצנין ואסור לעטלוניהו ומתני' נמי נתסר מדרבנן שהרי מטלטלן: **א"ר זירא ציו"ט**. התיר ר"מ כיון דמדרבנן הוא דאסור ומשום שמחת יו"ט שרי שהרי מותר צו אוכל נפש אצל לא לשבת משום טלטול כרצ

נחמן: **חוסמות**. פרמדורי"ש: **חוסמות צנקרקע**. כגון דלתות פתחי צורות ומערה הסגורים צקשרי צצלים: **מסיר**. את הקשר דהא לאו קשר של קיימא הוא שהרי להתיר תמיד הוא עשוי: **אצל לא מפקיע**. הסבל לסמור עצמות וגדילתו: **ולא חוסך**. דהא סתירה היא ויש סתירה צצנין של קרקע: **ושל כלים**. כגון תיבה הנעולה ע"י קשר חבל מתיר ומפקיע וחותר דאין סתירה צכלים: **מיציצי חוסמות צצנקרקע כו' ציו"ט מסיר ומפקיע וחוסך**. אלמא חותמות הקשורים אין צהן משום סתירה מדאורייתא ובצבת מדרבנן הוא דאסור: הוא

דברי רבי שמעון דהא רישא קאמר נוטל ממקום הפחת דמשמע דוקא דציעדא אצל לכתחלה לא יפחות ולא מצי למימר דברי רבי שמעון ^(א) דהא צצירא ליה אף פוחת לכתחילה אצל לעיל ניחא דקאמר גבי יו"ט סתם לן תנא כרבי יהודה דלא מייירי אלא במוקפה וא"כ היה יכול למימר דברי רבי יהודה ומדלא קאמר א"כ סתם לן תנא כוותיה: **אמר** ר' זירא ביו"מ אמרו. פי' דהתירו מוקפה משום אוכל נפש אצל לא צצבת מכאן יש ראייה לריצ"א שפירש לעיל ^(א) דטלטול מוקפה התירו ציו"ט משום אוכל נפש: אין

בבית כנסת, כשם שמתיר בבית כך מתיר בחותמות להפקיעם ציו"ט, ואנא דאמרי' כרבנן דאמרי' פתחת הבית. ואמרינן דר' מאיר, בחותמות שבקרקע (והתניא מרדים חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע) שבשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ציו"ט מתיר ומפקיע וחותר.

מסורת הש"ס

(א) [עירובין לד:.] (ב) [שם ע"ט.] (ג) שבת קכד: (ד) [עירובין לד:.] (ה) [שם מוס' שבת קמו. ד"ה מותר ומוס' עירובין לה. ד"ה בעי' א:] (ו) [ג"ל סבריה:] (ז) [שם מד:.] (ח) דדלמא ס"ל כר"מ דאף פוחת לכתחלה כ"ל וכו"ה צמוס' ישעס. מהרש"א, ט) (דף כח: ד"ה גריפת].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין מבקעין עצים לא מן הסוּרָא של קורות: (ב) חוס' ד"ה ונפחת וכו' שאינו אסור לפחות אלא מדרבנן כדמוקי:

לעיו רש"י

בידגוא"ה [בישאגוי"ד]. כלי של גגרים שחותרך משני צדדיו. פרמדורי"ש [פרמידורי"ש]. סגירות.

מוסף רש"י

אבל בזכרות שלו מותר. הואיל ואין דרך חול לנכס צו (האורה ח"א ט"י סח.) ונפחת. מאליו אפילו ציו"ט עצמו, נוטל ממקום הפחת. ולא מתסר משום מוקפה וטעמא כר"ש (עירובין ד:.) אף פוחת לכתחילה. כדמוקי לה צאיירא דליצנא, דלאו סתירה אהל הוא (שם.) דאיייתור מבנינא. שהשלים צנינו ועומתו ומהשתא לא קיימא לצנין אלא לשב עליהס ומורת כלי עליהס (שבת קכד:.) שרגיניהו. אי סדון זו על זו דהאי אקניניהו לנזיך צנין אחר (שם.) שבכלים מתיר ומפקיע וחותר. דאין חסיכה אסורה אלא במחוצר אצל הכא מקלקל הוא ושרי (עירובין לה:.)

מוסף תוספות

א. והכי קאמר אין מבקעין עצים ביום טוב כלל מן הקורה המוכנת להסיק ואין צריך לומר מן הקורה שנשברה ביום טוב שהיא אסורה משום גולה. שיעה.

כ א מיי' ס"ב מהלכות יו"ט הלכה יב סמג לאון עה טו"ש"ע א"ח סי' **בא** ג. ב מיי' שם פי"ד הל' א' סמג שם טו"ש"ע שם:

כב ד מיי' ס"ב מהל' יו"ט הל' טו טו"ש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ט: **כג** ה מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' צ טו"ש"ע א"ח סי' שבת סעיף ח: **כד** ו טו"ש"ע א"ח סי' שד סעיף י:

כה ז טו"ש"ע שם סעיף ז [וכי' מקטע סעיף ג:] **כו** ח טו"ש"ע שם סי' תקטע סעיף ג:

רבינו חננאל

וסיפא קתני אלא בקופיץ מבקעין. קשיא רישא אסיפא. ותצרה שמואל אין מבקעין מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ציו"ט, אבל מן הקורה שנשברה מערב יו"ט מבקעין. וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיץ. תניא נמי הכי אין מבקעין מן הסוּר של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב לפי שאין מן המוכן. ולא בקרדום. והני מילי בנקבות שלו. והוא הפנימי ההרחב, אבל בזכרות שלו היצוא מן אחוריו, מותר. נמצא זה הקרדום הצד הרחב אסור והצד הצר מותר, ופשוטה היא. [פתנין] בית שהוא מלא פירות ונפחת נוטל ממקום הפחת. ר"מ אמר אף פוחת בתחילה ונוטל.

אקשינן לר' מאיר אף פוחת בתחילה ונוטל, והא קא סתר אהולא. ופרקינן באוררא דליבני. פי' לבנים סדורים אחד ע"ג חבירו ואינן בניין. ואקשינן והאמר רב נחמן הני ליבני דאיייתור מבנינא שרי לטלטלינהו בשבתא הואיל וחזיין למיזגא עלייהו שרגיניהו ודאי אקציניהו. ופריך ר' זירא תונא ביום [טוב] אמרו ולא בשבת, כלומר לא אמר רב נחמן שרגיניהו אקציניהו אלא בשבת, ור' מאיר לא שרי ואמר פוחת, כלומר נוטל אילו הלבנים דשרגיניהו אלא ציו"ט. תניא נמי הכי ר"מ אמר פוחת לכתחילה ונוטל ציו"ט אמרו אבל לא בשבת. אמר שמואל חותמות שבקרקע מתיר כגון (חרוטים) [חרות] וחביות טמונות בקרקע וכיוצא בהן, ופיהן חתומין וצורדין, מתיר אותן הקשרים שבהן החותמות קשורין וחתומין, אבל לא מפקיע החותמות עצמן ולא חותך, אחד שבת ואחד יו"ט, א] [מיתבי חותמות שבקרקע בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ביום טוב מתיר ומפקיע וחותר]. קתני מיהא חותמות שבקרקע ציו"ט מתיר וחותר, קשיא לשמואל דאמר חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותר אחר שבת ואחד יו"ט. ופריך שמואל הא צרייתא דקתני ביום טוב מפקיע וחותר לר' מאיר היא, דאמר אף פוחת לכתחילה ונוטל, ומשוי הפקעת חותמות שבקרקע כמו פתיחת הבית, כשם שמתיר בבית כך מתיר בחותמות להפקיעם ציו"ט, ואנא דאמרי' כרבנן דאמרי' פתחת הבית. ואמרינן דר' מאיר, בחותמות שבקרקע (והתניא מרדים חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע) שבשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ציו"ט מתיר ומפקיע וחותר.

^[א] חסר כאן וי"ל מיציצי חוסמות צצנקרקע מתיר צצבת מותר וכו' ציו"ט מתיר ומפקיע וחותר קתני מיהא וכו'.